

«قرارداد قرن» باکو و «بی‌پی» در سایه سکوت همسایگان خزر

برداشت نامشروع از منابع نفت و گاز خزر به همان اندازه ناپذیرفتنی و خطرناک است که استقرار نظامیان و جاسوسان رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان به بهانه‌های مختلف، فاقد مبنای عقلی و حقوقی است.

به گزارش آرآن نیوز، در روزهای اخیر، دو خبر مهم در رأس اخبار جمهوری آذربایجان قرار داشته است. از یک سو، بمبارانی از اخبار مربوط به تمدید قرارداد نفتی باکو با شرکت بی‌پی (BP) انگلیس برای برداشت از منابع نفت و گاز خزر تا سال ۲۰۵۰ جریان دارد و از سوی دیگر، وزیر دفاع جمهوری آذربایجان به فلسطین اشغالی اعزام شده است تا معامله‌های تسلیحاتی باکو با «تزاخال» (Tzahal / ") ، نیروهای نظامی رژیم را پیگیری کند.

در حالی که هیچ چشم‌انداز روشنی برای تعیین تکلیف رژیم حقوقی دریای خزر مشاهده نمی‌شود، جمهوری آذربایجان در روز چهاردهم سپتامبر ۲۰۱۷، قرارداد با شرکت‌های خارجی تحت رهبری شرکت انگلیسی بی‌پی (بریتیش پترولیوم) را برای برداشت از حوزه‌های نفت و گاز خزر تا سال ۲۰۵۰ تمدید کرد. در همین روز، الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور آذربایجان نشان دولتی «دوستی» را به «اربرت دادلی»، مدیر اجرایی شرکت انگلیسی بی‌پی اعطاء و بر اعتماد میان باکو و شرکت انگلیسی بی‌پی تأکید و طوری رفتار کرد که گویی خود وی نبوده است که در ۱۰ اکتبر ۲۰۱۲ در نشست هیات دولت جمهوری آذربایجان برای بررسی عملکرد اقتصادی نه ماهه نخست همین سال، گفته بود بر اثر عملکرد بی‌پی و خلف وعده‌های این شرکت، دولت جمهوری آذربایجان طی سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۲، هشت میلیارد و یکصد میلیون دلار زیان دیده است.

شرکت انگلیسی «بی‌پی» از سال ۱۹۹۴ که نخستین قرارداد نفتی باکو با کنسرسیومی از شرکت‌های نفتی که در رأس آنها شرکت بی‌پی قرار دارد، امتیاز اصلی استخراج و انتقال نفت از جمهوری آذربایجان را در اختیار خود داشته است و اگر آمار رسمی منتشر شده، واقعی نیز باشند، این کنسرسیوم نفتی تحت ریاست بی‌پی انگلیس، دستکم ۴۳۶ میلیون تن نفت از میادین نفتی خزر را برداشت کرده و بخش اعظم آن را به اسرائیل منتقل کرده است. «سیر آلان جیمز کارتر دوکان»، وزیر دولت در امور خارجی و جامعه مشترک‌المنافع (وزیر امور مستعمرات پیشین انگلیس) در مراسم تمدید قرارداد نفتی برداشت از میادین نفتی خزر، ضمن تعریف و تمجیدهای نوع انگلیسی از الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور آذربایجان و همچنین تعریف از پدرش حیدر علی‌اف و نیز توصیف عالی از ساختمان «مرکز حیدرعلی‌اف» در باکو تأکید کرد: «امروز بخاطر افتخاری که به من برای سخنرانی در این مراسم داده‌اید، تشکر می‌کنم. من نه صرفاً به عنوان وزیر یک دولت خارجی، بلکه همچنین به عنوان شخصی که دارای تجربه ۲۰ ساله در صنعت نفت است، در اینجا سخن می‌گویم... این نخستین سفر من به آذربایجان است. اما، البته که این، آخرین سفر من نخواهد بود. باید تأکید کنم که معماری باشکوه مرکز حیدرعلی‌اف، تأثیری شگرف بر من گذاشته است... اینک خالق این اثر، زاهای حدید، معمار بریتانیایی است، نشانه بارز توسعه و تقویت روابط کشورهایمان طی دهه‌های اخیر است. البته، یکی از وقایع مهم این روابط در سال ۱۹۹۴ روی داد و میان «بی‌پی» و «سوکار» (شرکت دولتی نفت جمهوری آذربایجان)، «قرارداد قرن» امضاء شد... طی ۲۳ سال گذشته، میلیاردها دلار در اینجا سرمایه‌گذاری شده و بیش از سه میلیارد بشکه نفت به بازارهای جهانی منتقل شده است. به این ترتیب، حوزه «آذری چراغ گونشلی» به اقتصاد آذربایجان ارمغانی بزرگ بخشیده است... احساس اطمینان می‌کنم که تمدید این قرارداد، فواید اقتصادی برای کشورهایمان به بار خواهد آورد. ما با برقراری این روابط، شکوفایی و ثبات طولانی‌مدت را برای آینده تأمین خواهیم کرد.»

«سیر دوکان» همچنین پیام «ترزا می»، نخست‌وزیر انگلیس خطاب به الهام علی‌اف را قرائت کرد که در این پیام، ترزا می با ابراز تأسف از اینکه نتوانسته است به همراه الهام علی‌اف در مراسم تمدید این قرارداد نفتی حضور یابد، نوشته است: «با امضای "قرارداد قرن" در سال ۱۹۹۴ برای بهره‌برداری از حوزه نفتی «آذری چراغ گونشلی»، بریتانیای کبیر و بویژه «بی‌پی» در توسعه درآمدت اقتصاد آذربایجان نقش مهمی ایفاء کرده است. این سرمایه بزرگ برای نخستین بار در تاریخ، برای آذربایجان به عنوان دولتی کاملاً مستقل و دارای حاکمیت، امکان بهره‌برداری از ثروت‌های طبیعی خود را در خزر فراهم کرد!»

در مراسم تمدید قرارداد باکو با کنسرسیوم نفتی تحت رهبری بی‌پی، الهام علی‌اف نیز تأکید کرد: امروز من بویژه می‌خواهم بر فعالیت شرکت اصلی‌مان، بی‌پی تأکید کنم. همکاری میان ما و «بی‌پی» تاریخی ۲۳ ساله دارد. یعنی، بی‌پی در تمامی طرح‌های اصلی ما، به عنوان سرمایه‌گذار و شریک اصلی فعالیت دارد. هم در طرح «آذری چراغ گونشلی»، هم در طرح «باکو تفلیس جیحان» و هم در طرح «شاه دنیز» و هم در طرح «دهلیز جنوبی گاز». یعنی، این همکاری استراتژیک، امتحان‌های بزرگی را پشت سر گذاشته است.

علی‌اف با تأکید بر حاکم بودن اعتماد کامل میان «سوکار» و «بی‌پی» تأکید کرد: براساس محاسبات کنونی، یک میلیارد تن ذخایر نفتی در این حوزه وجود دارد. قراردادی که امروز امضاء شد، مقیاس خیلی بزرگتری از قرارداد سال ۱۹۹۴ دارد. همچنین در این مراسم، پیام رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه خطاب به علی‌اف قرائت شد که در آن اردوغان از علی‌اف به دلیل تمدید قرارداد نفتی و انتقال نفت و گاز خزر از مسیر ترکیه تشکر کرده است.

تمامی اظهارات آشکار الهام علی‌اف و مقامات انگلیسی و قرائن و شواهد دیگر نشان می‌دهد که شرکت نفتی بی‌پی انگلیس، امتیاز و نقشی همانند شرکت نفت انگلیس در ایران در دوران پیش از ملی شدن صنعت نفت ایران دارد. البته، مقامات دولتی و رسانه‌های باکو تبلیغات گسترده‌ای را به راه انداخته‌اند که سهم شرکت دولتی نفت جمهوری آذربایجان، سوکار از یازده میز شش دهم درصد در قرارداد نفتی ۱۹۹۴ به ۲۵ درصد در قرارداد نفتی جدید افزایش یافته است. طبیعی است که این تبلیغات برای راضی کردن افکار عمومی داخلی جمهوری آذربایجان به راه انداخته شده است.

اینکه از سه میلیارد بشکه نفت برداشت شده از حوزه‌های نفتی خزر طی ۲۳ سال گذشته، انگلیس و شرکت بی‌پی، مقامات باکو و بخصوص خانواده علی‌اف‌ها، پاشایف‌ها، حیدروف‌ها و اقوام و خویشان چند مقام متنفذ در حاکمیت باکو، ترکیه و رژیم صهیونیستی و سایر شرکای ریز و درشت این قرارداد نفتی که باکو و لندن نام «قرارداد قرن» را بر آن گذاشته‌اند، منتفع شده‌اند و این قرارداد چه آثار و پیامدهایی برای مردم فقیر جمهوری آذربایجان داشته است، مباحثی طولانی را می‌طلبد که نیاز به روشنگری دارد. اما، وقتی از منظر ایران به عنوان صاحب حق در خزر، به اصطلاح «قرارداد قرن» مورد توجه قرار می‌گیرد، نیازمند این است که دقت شود باکو براساس کدام مبنای حقوقی و اخلاقی و سیاسی، برداشت از میادین نفتی دریای خزر را حق خود دانسته و آن را به شرکت انگلیسی بی‌پی و شرکایش واگذار کرده است؟ آیا، جز این است که از نظر حقوقی، هنوز دریای خزر

براساس توافق‌نامه‌های ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰، حوزه آبی مشاع است و هنوز هیچ توافق‌نامه جامع و رژیم حقوقی جدیدی که توافق‌نامه‌های قبلی را نسخ کند، منعقد نشده است؟ روشن است که حاکمان باکو با واگذاری امتیازات کلان به انگلیس در حوزه نفت و گاز، امتیازات کلان به رژیم صهیونیستی در حوزه نظامی و جاسوسی، با تسلیم بودن در مقابل نقش تعیین‌کننده روسیه در معادلات منطقه‌ای قفقاز، با تبعیت از آمریکا در مسائل مهم جهانی و نیز همکاری با ناتو و با سودرسانی به ترکیه در انتقال انرژی و نیز معادلات منطقه‌ای، فرمولی پیچیده را برای تداوم حاکمیت خود ابداع کرده‌اند و از منابع نفت و گاز خزر نیز به عنوان وجه‌المصالح‌های برای این منظور استفاده می‌کنند. اما، به رغم واگذاری این همه امتیازات به بیگانگان و قدرت‌های خارج از منطقه، حاکمیت باکو در این بازی پیچیده نه تنها هیچ اعتنایی به حقوق و مصالح مردم جمهوری آذربایجان و نیز همسایگان این کشور ندارد، بلکه با حتم‌بخشی از حقوق همسایگان خود در خزر و زیان رساندن به آنها، سعی در تأمین منافع خود و حامیان خارجی‌اش دارد.

گرچه، دولت‌های جمهوری آذربایجان و روسیه و قزاقستان، قراردادهای دوجانبه‌ای برای تقسیم منطقه شمالی خزر را با بی‌اعتنایی به اصل «ضرورت توافق هرپنج کشور ساحلی خزر برای تعیین رژیم حقوقی جدید» این پهنه آبی بسته، منعقد کرده‌اند، هنوز اختلافات باکو با عشق‌آباد در خصوص بخشی از حوزه‌های نفت و گاز خزر و نیز اختلافات باکو با تهران درباره نحوه تقسیم خزر مسکوت باقی مانده است و حتی باکو هر از گاهی ادعای خود را در خصوص حوزه نفتی واقع در ۲۰ درصد از خزر که تحت حاکمیت ایران قرار دارد، تکرار می‌کند.

در چنین شرایطی، تمدید قرارداد نفتی سوکار با بی‌پی و نمایش سخنان الهام علی‌اف و مقامات انگلیس مبنی بر واگذاری امتیازات نفتی کلان خزر به «بی‌پی» و انگلیس با آن که بنا به دلایل خاصی با سکوت مقامات سایر کشورهای ساحلی و از جمله ایران همراه است، از جمله بازی‌های سیاسی تلقی می‌شود که حسابرسی آنها به آینده‌ای نامعلوم موکول شده است. زیرا، به‌رغم تعریف و تمجیدهای مقامات باکو، انگلیس و ترکیه از آنچه «قرارداد قرن» توصیف می‌شود، این قرارداد از نظر صاحبان حقوقی که حقشان در خزر و منطقه ضایع می‌شود، پذیرفتنی نیست و طبعاً هیچ حقی را نیز نمی‌تواند برای حاکمان باکو و شرکایش در برداشت از این ذخایر ایجاد و تثبیت کند.

برداشت نامشروع از منابع نفت و گاز خزر به همان اندازه ناپذیرفتنی و خطرناک است که استقرار نظامیان و جاسوسان رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان به بهانه‌های مختلف، فاقد مبنای عقلی و حقوقی است. در شرایطی که غوغای تبلیغاتی باکو در مورد تمدید قرارداد نفتی تا سال ۲۰۵۰، توجه تمامی اذهان را به خود جلب کرده است، اطراق چند روزه ژنرال ذاکر حسن‌اف، وزیر دفاع جمهوری آذربایجان در اسرائیل حکایت از طرح‌ریزی‌های خطرناک دیگری در حوزه امنیتی و نظامی جمهوری آذربایجان دارد که باکو، بازیگر یا بازیچه اصلی آن است. رسانه‌ها و مقامات باکو، نخستین سفر وزیر دفاع جمهوری آذربایجان به اسرائیل را نیز همانند تمدید قرارداد نفتی با بی‌پی، حرکتی تاریخی و سرنوشت‌ساز تلقی می‌کنند. اما، واقع‌بینی حکم می‌کند که توجه شود این تاریخ‌سازی و تعیین سرنوشت رو به چه سمتی دارد و چه تبعاتی را برای مردم جمهوری آذربایجان و منطقه و همسایگان این جمهوری خواهد داشت؟

منبع: تسنیم